

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Комаровської Оксани Анатоліївни

на дисертацію **Ван Цзяле**

«Формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у процесі фахового навчання»,
подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

Аналіз тексту дисертації **Ван Цзяле** та опублікованих праць дає підстави для висновків щодо актуальності теми дослідження, обґрунтованості наукових положень та висновків, достовірності результатів, наукової новизни та практичної значимості.

1.Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

Вимоги сучасної мистецької освіти, закладені в оновленій упродовж останніх років нормативній базі – державних освітніх стандартах, типових освітніх і модельних навчальних програмах тощо, детермінують і нові акценти у фаховій підготовці майбутніх учителів музики.

Реалізація завдань галузі, що охоплює підготовку і фахівців-педагогів, і тих здобувачів освіти, до яких буде звернено їхню майбутню професійну діяльність, безумовно, має базуватись на широкому спектрі компетентностей. В основні ж будь-якої компетентності лежить знання, підкріплене мотивацією і спроможністю діяти. Однак фахове знання має здатність актуалізуватись, доповнюватись, переосмислюватись, отримувати додаткові інтерпретації в динаміцісоціокультурної ситуації, а отже, воно невід'ємне від загальної ерудованості особистості, що перебуває в постійній динаміці. У свою чергу, така ерудованість пов'язана передусім із фаховими аспектами майбутньої професії, що передбачає націленість на інтерпретацію найрізноманітніших педагогічних/мистецько-педагогічних ситуацій і явищ, що виникають або

можуть виникати в щоденній комунікації з учнями, вихованцями, студентами, аудиторією тощо.

Разом із тим, якщо феномен інтерпретації, зокрема аспекти педагогічної інтерпретації, до певної міри привертають увагу дослідників, то поняття ерудованості досі в науковій площині є дещо відмежованим від інших векторів фахової підготовки. Так, феномен ерудованості, тим паче системно пов'язаний із конкретними професійними контекстами, досі майже не досліджувався, в тому числі й стосовно підготовки студентів мистецько-педагогічних спеціальностей.

Крім того, визначення теми і конкретизація проблеми дослідження є логічною з огляду на ті об'єктивні суперечності фахової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, що потребують якнайскорішого усунення. А саме йдеться про запит на очевидну інтерпретаційну активність як об'єкт наукових досліджень на тлі відсутності наукового обґрунтування і введення в практику фахової підготовки феномену ерудованості в його науковій інтерпретації – мистецькій і мистецько-педагогічній (виконавській, музикознавчій, методичній).

Саме усуненню цієї суперечності й присвячено дисертаційне дослідження Ван Цзяле. Разом усе викладене підтверджує актуальність і своєчасність обраної Ван Цзяле теми для дисертаційного дослідження.

Актуальність засвідчується й тим, що тема дисертації увійшла до плану наукових досліджень кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми і методи фахової підготовки вчителів музичного мистецтва», що вивчається в аспекті фахової музичної освіти та виховання.

Результатом дослідження є розв'язання в кінцевому рахунку окреслених у вступі завдань і досягнення визначеної мети, що засвідчило обґрунтованість подання роботи до публічного захисту.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Заявлену тему в дисертації розглянуто достатньо повно з детальним і доцільним теоретичним аналізом дефініцій «ерудиція», «ерудованість», «інтерпретація» та «педагогічна інтерпретація» в різних проявах у мистецтві та педагогіці, деяких похідних дефініцій, що разом підтверджує висновки автора дисертації і підсилює логіку дослідження.

Обґрунтованість основних наукових положень, результатів та висновків дисертації, наданих рекомендацій підтверджується застосуванням комплексу наукових підходів (компетентнісний ідіяльнісно-особистісний як стрижневі, а також інформаційно-комунікаційний, консолідаційний), теоретичних та емпіричних методів дослідження. Достовірність результатів експериментального дослідження підтверджується застосуванням описової статистики, що дозволила виявити порівняльну динаміку сформованості досліджуваного феномену.

Найбільш суттєві положення і висновки дисертації, що визначають її ***наукову новизну***, є такі, що здійснено автором дисертації *вперше* (подано теоретично обґрунтоване авторське визначення феномену педагогічно-інтерпретаційної ерудованості та його змістово-компонентної структури, розроблення на цій підставі адекватної діагностувальної процедури, педагогічного інструментарію формування досліджуваного феномену студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, що реалізує запропоновані об'єктивні педагогічні умови із дотриманням виокремлених дисертантом найістотніших принципів). Суттєвого значення набуває й уточнене в результаті дослідження поняття фахового навчання студентів факультетів мистецтв, що розширює змістові межі й осучаснює розуміння такої підготовки за рахунок уваги до феномену педагогічно-інтерпретаційної діяльності та способів збагачення педагогічно-інтерпретаційного понятійного тезаурусу студентів.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Здобуті автором дисертації результати відкривають перспективи подальших різноаспектних досліджень фахової підготовки студентів мистецько-педагогічних спеціальностей, що пов'язані з виокремленням і деталізованим вивченням різних аспектів педагогічно-інтерпретаційної ерудованості в проекції на різні чинники виконавської діяльності, художньо-педагогічної комунікації, суто мистецької комунікації з аудиторією, зв'язку ерудованості з виконавською інтерпретацією тощо.

Практична значимість результатів підтверджується впровадженням у практику закладів вищої мистецько-педагогічної освіти.

Практичну цінність становить детальний структурований опис методичних засад, діагностувальної процедури, зокрема подані і детально описані замірювальні методики, які будуть корисними практикам фахової підготовки студентів мистецьких факультетів у педагогічних університетах, також запропоновані формувальні завдання, тренінги тощо.

Крім того, практична цінність результатів забезпечена можливістю їх використання також і для підвищення кваліфікації вчителів музики в системі післядипломної педагогічної освіти в галузі загальної і позашкільної мистецької освіти, для оновлення навчальних курсів виконавського і методичного спрямування фахової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, для оптимізації проходження навчальної педагогічної практики.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація Ван Цзяле структурована за загальноприйнятим алгоритмом викладу тексту наукових досліджень такого типу, що є оптимальним для подальшого наукового опрацювання результатів та їхнього впровадження в практику. А саме дисертація містить вступ, три розділи (науково-теоретичний, науково-методичний, діагностувально-експериментальний) з відповідними підрозділами і висновками з кожного розділу, загальні висновки, додатки, список використаних у кожному розділі джерел.

У Вступі дотримано всі вимоги, а самеокреслено об'єкт, предмет, мету, завдання та подано інші необхідні в науковому дослідженні рубрики, розміщено відомості про публікації та апробацію результатів тощо.

У *першому розділі* – «Науково-теоретичні основи проблеми формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у процесі фахового навчання» – викладено результати теоретичного аналізу проблеми з позиції мистецької педагогіки, культурології, філософії, мистецтвознавства, психології і психофізіології, герменевтики.

Цікавим видається історико-ретроспективний аналіз поняття «ерудиція», що транспонується дисертантом у сучасну педагогічну площину.

Акумуляції різних поглядів і, зрештою, уточненню ключової дефініції «педагогічно-інтерпретаційної ерудованості» дисертантом передує детальний аналіз таких категорій, на перетині яких уможлиблюється визначення, а саме йдеться про теоретичний аналіз понять «інтерпретація» та його проєкціону «художньо-педагогічну інтерпретацію» й «музичну інтерпретацію», «ерудиція», що виявляє різні грані у феноменах «мистецької» і «педагогічної» ерудиції, синтезуючи їх. У результаті автор пропонує вивірену власну трактовку ключової дефініції педагогічно-інтерпретаційної ерудованості як особистісної якості, котра засвідчує високу міру обізнаності майбутнього фахівця з питань педагогічно-інтерпретаційної діяльності, що характеризується глибоким рівнем засвоєння, консолідації й інтеграції знань і компетентностей в результаті фахового навчання. Важливим є акцент на єдності педагогічно-інтерпретаційної діяльності з пізнавальною і творчою невід'ємно від врахування діалогічної специфіки мистецтва, з яким комунікує студент.

З цього логічно випливає виокремлення змістово-компонентної структури досліджуваного феномену педагогічно-інтерпретаційної ерудованості як процесуально-динамічного, що синтезує гносеологічно-мотиваційний, інформативно-засвоювальний та творчо-реалізаційний чинники як рівноцінні і рівнозначимі в цілісній конструкції.

Відповідно це дало підстави автору виокремити компетентнісний та діяльнісно-особистісний аспекти фахового навчання студентів факультетів мистецтв як багатовимірний інтегративний процес паралельного оволодіння необхідними фаховими компетентностями – вокально-хоровими, диригентськими, виконавсько-інструментальними, музично-теоретичними тощо, що підкріплює вектори дослідження власне педагогічно-інтерпретаційної ерудованості також як багатовимірний синтетичний явище.

Логічним виступає обґрунтування способів діагностування сформованості досліджуваної якості як системи специфічних для неї критеріїв і показників, що уможлиблює і структурує моніторинг сформованості та забезпечує виявлення ефективності відповідної методики (що поступово розглядається автором дисертації в наступних розділах дослідження, але закладається саме на підґрунті теоретичного аналізу в першому розділі дисертації).

У *другому розділі* – «Організаційно-методичні засади формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахового навчання» деталізовано подано методологічне підґрунтя формування досліджуваної якості, зокрема зазначені вище компетентнісний та діяльнісно-особистісний аспекти фахового навчання.

Базуючись на теоретичному аналізі проблеми і загальних принципів мистецького навчання, Ван Цзяле переконливо виокремлює і формулює саме ті педагогічні принципи, дотримання яких першочергово має забезпечити ефективність досягнення мети дисертації, а саме це принципи єдності і цілеспрямованості, ціннісно-сміслового стимулювання, стимулювання педагогічно-інтерпретаційної активності, особистісної орієнтації фахового навчання, рефлексивного осмислення педагогічно-інтерпретаційної ерудованості. Суттєво, що дисертантом передбачено не лише можливість оптимального досягнення на цих підставах високих рівнів педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів, а й усвідомлене транслювання ними досягнутої якості в майбутню педагогічну професію, тобто в роботу зі

школярами, а саме в кожен структурний етап шкільного уроку, що потребує запровадження різних граней такої ерудованості від учителя.

На підставі аналізу змісту навчальної діяльності студентів-музикантів у педагогічних університетах дисертантом логічно обґрунтовано етапність формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості із визначенням домінантних цілей кожного етапу та методів їх досягнення.

Відповідно як стрижневі організаційно-методичні засади дисертантом розглядаються педагогічні умови – як основа стратегії і комплекс, реалізація якого має забезпечити єдність фахової підготовки в напрямі досягнення музичної (музикантської) ерудованості і в напрямі її трансляції в педагогічну царину.

Слід окремо відзначити чітку логіку дисертанта в позначенні причинно-наслідкових і функціональних зв'язків процесу формування досліджуваного феномену у студентів.

У *третьому розділі* – «Дослідно-експериментальна робота з упровадження та перевірки ефективності методики формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв у процесі фахового навчання» – обґрунтовано і деталізовано запровадження діагностувальної процедури для замірювання динаміки досліджуваного феномену та на цій основі здійснено аналіз результатів, який підтвердив ефективність розроблених методичних засад.

Анотація, яка передує викладу тексту дисертації, дає повноцінне уявлення про перебіг дослідження та його логіку і результати.

5. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях.

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи Ван Цзяле відображені у 4 наукових публікаціях.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Характеризуючи дисертацію Ван Цзяле як таку, що відзначається цілісністю, завершеністю, науковою новизною, високою практичною значущістю, і даючи

позитивну оцінку дослідженню, все ж висловлюємо міркування дискусійного порядку, відповіді на які дисертанту бажано було б подати під час захисту.

1. Дисертантом детально досліджено теоретичні аспекти національної парадигми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, її філософську та методологічну специфіку, але було б доцільно, на нашу думку, більше уваги приділити специфіці фахової підготовки студентів у контексті національних особливостей китайської музичної педагогіки.

2. Формуючи педагогічно-інтерпретаційну ерудованість студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у процесі їх фахової підготовки, бажано було б детальніше розкрити труднощі цього виду організації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та шляхи їх подолання.

3. Розглядаючи компетентнісний та діяльнісно-особистісний аспекти фахового навчання студентів факультетів мистецтв як методологічне підґрунтя формування їх педагогічно-інтерпретаційної ерудованості, бажано було б більш детально зупинитися на характеристиках принципів формування досліджуваного феномена, серед яких: принцип єдності й цілеспрямованості, принцип ціннісно-сислового стимулювання, принцип стимулювання педагогічно-інтерпретаційної активності, принцип особистісної орієнтації фахового навчання, а також принцип рефлексивного осмислення важливості формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості для фахового провадження педагогічно-інтерпретаційної діяльності.

4. Розроблення стратегії формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв у процесі фахового навчання обумовило визначення відповідних наукових підходів. Бажано було б конкретизувати їх зміст, що збагатило б науково-теоретичні основи дослідження.

5. Дисертантом розроблено сукупний педагогічний інструментарій, до складу якого увійшли методи з підгрупи розвитку пізнавального інтересу, з групи вербальних методів, інформаційно-комунікаційних, образно-

демонстраційних, бінарних методів, теоретичних, комплексних методів на їх базі або за їх участі, евристичних, практичних методів інтерпретаційного опрацювання музичних творів. Бажано було б більше висвітлити застосування цих методів в експериментальній роботі.

Висловлені зауваження не зменшуються теоретичного і практичного значення результатів рецензованого дослідження, яке відзначене актуальністю, науковою новизною, завершеністю і цілісністю

7. Загальні висновки

Дисертація «Формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у процесі фахового навчання», відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і «Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» щодо написання робіт такого типу, а її автор Ван Цзяле заслуговує на присудження наукового ступеня вищої освіти доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук,
професор, завідувач лабораторії
естетичного виховання та мистецької освіти
Інституту проблем виховання
НАПН України

Оксана КОМАРОВСЬКА

Комаровської О. #

Григорук (Лесенко Т. В.)